

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravišstvo: Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petiti vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Pritožbene komisije v rudništvu.

Ustanovitev pritožbenih komisij je pravzaprav tudi rudarjem dobrodošla ustanova. Delavci v rudnikih so bili popolnoma brezpravni, deloma so bile temu vzrok vojne razmere deloma pa premajhno zaupanje delavstva v svoje pravice, ki jih ohranijo tudi v vojnem času, dasi se posamezni obratni vodje izgovarjajo na vojne predpise in groze z raznimi represalijami. Človeške pravice do življenja ostanejo tudi ob vojnem času in vse, kar gre preko teh mej, ni utemeljeno v nobenih vojnih naredbah in je skrajno nemoralno ter ponižuje človeka pod živino. Godile so se torej krivice in napake čisto zaradi tega, ker se delavstvo ni zavedalo svojih pravic ali pa se jih ni upalo zahtevati spričo arogantnosti predstojnikov.

Na pritožbene komisije prihaja vedno več pritožba; vlagajo jih posamezni rudarji ali pa tudi cele skupine. V vlogah se pa pojavljajo nedostatki. Pritožbe so čisto premalo skrbno izdelane, obsegajo stvari, ki ne spadajo pred pritožbeno komisijo. Posledica nič ali le slabo utemeljenih pritožb je, da imajo komisije vedno več dela in da se vrše obravnave v naglici in površno, ker pritožbe niso dovolj podkrepjene s potrebnimi podatki in ne dovolj stvarne. In čuda ni, če komisije ne morejo o takih sicer opravičenih in utemeljenih pritožbah obravnavati temeljito in stvarno. Imajo pa take pritožbe še drugo napako za delavstvo.

Take pritožbe prav lahko zavedejo člane komisije in predsednika, da smatra pritožbe za lahkomišelnost in tako z njimi ravna. S takimi pritožbami, ki jih vlagajo posamezniki, ki ne pripadajo naši organizaciji, škodujejo celotni ustanovi in obenem vsem rudarjem. Večkrat se pritožujejo rudarji, ker po novem zakonu ne dobe prva dva dni bolniščin, ali zaradi nezgode ali glede na postopanje vodstva z delavci in zaradi vojaških disciplinarnih kazni. S temi stvarmi nimajo pritožbene komisije ničesar opraviti. Tudi pritožbe glede na plačo po § 1154 b, to je v slučaju bolezni ali nepremagljivega zdržka od dela, so pritožbene komisije doslej večinoma zavračale, češ, da spadajo taki spori pred redno sodišče. Isto velja tudi o pritožbah, ki zahtevajo odkazanje drugačnega dela.

Organizirane rudarje in druge delavce pozivljamo zato, da naj nikdar ne prihajajo pred pritožno komisijo sami ali pa s posredovanjem vojaškega voditelja, preden so se posvetovali z organizacijo. Uspeh more imeti pritožba le tedaj, če je stvarno utemeljena in če jo zastopniki organizacije prav zastopajo.

Strokovne organizacije, za rudarje Unija rudarjev, imajo pravico zastopati svoje člane pred pritožbenimi komisijami. Prvič v Avstriji določa to zakon. In zakaj bi delavci ne izrabili te zakonite določbe v svoj prid.

O vsem tem naj tovariši rudarji in vsi drugi delavci vojne industrije pouče svoje sotovariše ter jim povedo, kakšnega pomena je članstvo pri strokovni organizaciji za vsakega delavca vobče in pa tudi sedaj ob vojni.

Konserviranje sadja in zelenjadi.

(Iz predavanja g. Humeka v Ljubljani po „Sl. N.“)

(Konec.)

Vlaganje zelenjadi.

Vlaganje zelenjadi se vrši po istem načelu, kakor vlaganje sadja. Tudi tu steriliziramo blago in je potem neprodušno zapremo. Pomniti pa je pri tem, da je treba zelenjad vedno zapreti kar najbolj neprodušno, torej nikdar s papirjem ali z mehurjem. Zato jemljemo navadne steklenice ter jih z dobrimi zamaški zapremo in zakapamo. Najboljše pa je, če vzamemo v to svrhu za vkuhanje sadja določene kozarce z neprodušnimi zapirali.

Grah mora biti še mlad, sladek, napol zraščen, prinešen paravnost iz vrta in takoj pripravljen. Če grah le nekaj časa leži, ni več za vkuhanje. Konserviranje se vrši takole: Izluščeni grah denemo za deset minut v paro ter ga takoj nato, ko smo ga vzeli iz pare, pomočimo v mrzli vodi. Tako ohlajeni grah vložimo tesno v steklenico 2 do 3 prste pod odprtino v vratu ter zalijemo do $\frac{2}{3}$ steklenice z vodo, v kateri smo na 1 liter raztopili nekako 1 dkg soli. Na to steklenico z dobrim zamaškom zamašimo in zamašek še vrh tega tesno privežemo na steklenico, da ga para ne vrže ven. Tako pripravljeno steklenico steriliziramo nato poldrugo uro v vreli vodi, lahko pa tudi še delj. Ko vzamemo steklenico iz sterilizatorja, oziroma lonca, jo čim prej zakapamo s parafinom in sicer prav na debelo, nekako 2 mm. Tako pripravljeno blago nato čez dva dneva še enkrat steriliziramo, da pomoritose, ki so ostali pri prvem steriliziranju še živi in se sedaj razvijajo. Drugič pa je treba sterilizirati samo nekako pol ure.

Paradižniki. Zreli paradižniki se dobro opero ter razrežejo. Take damo kuhat v lastnem soku. Ko tvarina zavre, je meso paradižnikov razpadlo ter jih pretlačimo na kakem situ. Precedek napolnimo še vroč v steklenice, jih zamašimo ter steriliziramo pol ure do 1 uro, nakar steklenice zakapamo. Paradižnike steriliziramo brez soli, lahko pa pridenemo tudi nekaj soli; sterilizacija se vrši v vreli vodi. Dobro je tu, kakor pri grahu, da vzamemo manjše, družini primerne steklenice, ker se morajo steklenice, enkrat odprte, porabiti, ali pa še enkrat sterilizirati.

Tudi šparglji se vlagajo na enak način, kakor grah.

Pomniti pa je, da zelenjadi, ki jo namenimo za vkuhanje oziroma vlaganje, ne smemo jemati od tam, kjer je zemlja močno gnojna, ker se taka zelenjad iz dosedaj še neznanih vzrokov ne drži.

Posebno lepo je videti vložene paradižnike v malih takozvanih patentovanih steklenicah z gumijevim obročem, kakor jih rabimo za vkuhanje sadja, vendar pa te vrste vlaganja paradižnikov ni zelo ekonomična, ker delamo iz paradižnikov lahko mezgo, kakor iz sadja.

Kakor grah, vlagamo tudi fižol, kole-rabe, rdečo peso, špargelj, gobe (cele in zrezane) in drugo zelenjad. Pri kolerabah je pomniti, da jih moramo olupiti in zrezati na krožke.

Da steklenice, če vlivamo v nje vroči sok, ne popokajo, n. pr. pri paradižniku,

denemo pod steklenico mokro ruto, najboljše temperirano in steklenico tudi ovijemo z mokro ruto.

Enako kakor grah vlagamo tudi na kosce zrezan korenček in bi lahko vlagali tudi kumare, narezane kakor za solato.

*

Priobčili smo to poročilo zaraditega, ker nam preti veliko pomanjkanje živil. Že sedaj hira in umira polagoma zaradi oslabiljenja mnogo ljudi, ki bi ob normalnih razmerah še lahko živeli kot koristni člani človeštva. Tega umiranja ne opazi nihče, ljudje pač mrjo, otroci, starejši ljudje in trava raste na njihovem grobu kakor je rasla prej na grobih drugih smrtnih žrtev.

Skoro vsa važnejša živila so zasežena. Zato se vrši kupčija z živili tihotapsko in v znamenju oduševstva. Zasežena živila prihajajo sicer v precejšnji množini v centrale za živila, toda razdeljevanje je še urejeno tako nesistematično, da je zadostna prehrana na podlagi prehranjevalnih naredb popolnoma izključena. Kdor nima dovolj denarja, kdor nima dovolj časa, kdor prav pošteno ne odira ali goljufa, ta ne more pošteno živeti. In delavstvo mora za zaslužkom, zato je pa tudi najbolj prizadeto.

Vsak naj si pomaga kakor ve in zna, pripravi naj se za hujše čase, preskrbi naj se s konzerviranimi živili sam, zakaj če bo čakal na tovarnarje, ga bodo ti le še odrli, a preskrbljen še ne bo. Nikdar še delavstvo ni občutilo tako hudo krivičnega družabnega reda kakor sedaj med vojno.

Upajmo, da bo ta lekcija zgodovine vendar nekaj razsvetlila pamet vseh delovnih stanov.

Skrajšanje delovnika in prekinjenje dela v novem meščanskem pravu.

Med mnoge neprijetnosti, ki jih ima delavec v svojem trudopolnem življenju, spadajo tudi motitve v zaposlenosti. Če popravljajo stroje, če zmanjka premoga in mora obrat počivati, če manjka surovin ali nastanejo drugačne ovire v obratu, tedaj pravi podjetnik delavcem, da naj nekaj dni počivajo ali delajo nekaj ur manj na dan. Ta odpočitek, ki mu pravijo v nemščini „Aussetzen“, ima za delavce hude posledice, zakaj njih zaslužek je edina gotovina in če tega ni in ni prilike, da bi si ga zagotovili drugje, so izročeni bedi brez svoje krivde. To se dogaja tudi pri nas na Slovenskem prav pogostoma zlasti v železarski industriji, v stavbarstvu, pri krojačih, čevljarjih, mizarjih, pa tudi pri drugih obratih. Delavci morajo v takem primeru prekiniti ali skrajšati delovni čas. In če niso zadovoljni s podjetnikovo odredbo, morajo iskati drugje zaslužek, iti morajo s trebuhom za kruhom, kar je pa čisto iz družinskih ali poklicnih razlogov nemogoče.

Novela k meščanskemu pravu zagotavlja delavcem v § 1154 b mezdo do enega tedna, če obole ali če so nujno zdržani s povabilom na sodnijo, če morajo na nabor, če imajo drugačen nepremagljiv zdržek v rodovini. Določba upošteva zdržek le na strani delavca. Kadar mora

delavec preiniti ali skrajšati delo zaradi zadržkov v podjetju, je pa krivda na strani podjetnika. Novi zakon ima tudi glede take škode, ki nastane delavcu, posebno določbo.

V § 1155 pravi novela, da gre odškodnina (mezda) delavcu tudi za, neizvršeno delo, če ga je bil pripravljen izvršiti, pa so ga pri tem zadržale okoliščine po krivdi podjetnika; odračuna pa se, kar si je delavec prihranil z opustom dela ali si pridobil z delom drugje ali če je namenoma opustil mogoč zaslužek.

Če je bil zaradi takih okoliščin prikraščen z izgubo časa pri delu, mu gre tudi primerna odškodnina.

Ta določba zakona ugotavlja načelo, da je delavec opravičen do odškodnine, če podjetnik ni skrbel za možnost dela, da bi delavec rad delal, a ne more, ker treba popraviti stroj, prenoviti delavnice ali ni surovin; dalje tudi načelo, da gre delavcu odškodnina, če ne more opraviti dela v določenem času pri akordu po krivdi delodajalca.

Določbe o odškodnini glede na zadržek pri delu in glede na prekinjenje dela pa spravlja takorekoč ob vso veljavo dostavek, da ima delavec pravico do odškodnine le tedaj, če ni imel priliko za zaslužek drugje ter da se mu smejo izdatki, ki bi mu jih bilo povzročilo delo, odtegniti (vožni stroški, dobava surovin, sukanec itd.). Delavec se mora v tem primeru ukloniti delodajalcu, če mu ta nakaže kakršnokoli delo kje drugje.

Ta določba je torej jako nesrečna, V vsakem primeru lahko pravi podjetnik, zakaj se delavec ni brigal za drug zaslužek med tem časom. Podjetnik trdi vedno, da je dela dovolj; ker se delavec ni oprijel drugega dela, je kriv sam, da ni ničesar zaslužil. Posledica te netočnosti v zakonu je, da bodo podjetniki našli vedno dovolj vzrokov za delavčevo krivdo in da bo delavec dobil le redkokdaj v zakonu določeno odškodnino.

Na vse take podjetnikove ugovore bi moral delavec dokazati opravičenost svoje zahteve pri sodniji. Že po sedanjih določbah je imel sicer delavec pravico, če ni bil popolnoma zaposlen, zapustiti takoj delo in zahtevati odškodnino za odpovedni rok. In če bo delavec tožil podjetnika po novi določbi, ga bo delodajalec itak tudi le odpustil, kakor je to storil prej.

Zaradi nepopolnosti te zakonite določbe bi bilo umestno, če bi organizacije delavcev in delodajalcev ugotovile pogodbenim potom v tem oziru boljše delavsko varstvo.

Ameriški vojni dobički.

Juljska številka nujorške revije „The Masses“ prinaša članek z napisom „Legende o ameriškem bogastvu.“ V članku je dokazano, da se zbira dozdnevno ameriško bogastvo samo v rokah nekaterih ljudi, med tem ko žive široke mase v največji bedi. Vojna je še razširila prepad med kapitalisti in proletarci. List prinaša nato pregled vojnih dobičkov nekaterih največjih ameriških tvrdk in jih primerja z dobički iz mirnih časov. Dobiček seveda ni v naših revnih kronah, temveč v dolarjih:

Tvrdka	Čisti dobiček	
	1913	1916
U. S. Steel Corp.	81,216.985	271,531.750
Ameriški plavži	9,756.540	23,232.249
Armour and Co.	6,028.197	20,000.100
Bethlem Steel Corp.	5,122.703	43,593.468
Central Leather Co.	4,905.880	15,498.635
Crucible Steel Co.	4,386.355	13,233.211
Cubren Amer. Sugar	356.887	8,235.113
Du Pont Poroder Co.	4,582.075	82,107.693
Hercules Powder Co.	1,017.212	16,658.863
Phelps Rodge Corp.	7,907.710	21,974.863
Swift and Co.	9,250.000	20,456.000
Texas Oil Co.	6,663.123	13,898.861

Ta list pristavlja, da so se zvišali dobički 24 največjih severoameriških družb od leta

1914 za 500 odstotkov. V predvojni dobi je bilo v Zedinjenih državah le 60 ljudi z nadmilijonskim letnim dohodkom, a že v prvem vojnem letu jih je bilo 120.

Domači pregled.

Državna akcija za preskrbo s cenejšimi živili, zlasti z mesom, preneha sredi avgusta, češ, da je sedaj dovolj živil na razpolago. Tudi zarezje živine treba pospeševati. — Kdor misli, da je ta ukrep umesten, naj gre na primer na ljubljanski trg, da se prepriča, kako morejo ljudje živeti s tem, kar dobe. Skoro vsa živila so zaplenjena, prekupejo in nakupujejo jih pretkani trgovci in špekulanti in podjetniki zase, za centrale in vojaštvo, a prebivalstvo ne dobi ničesar. Kdor more izhajati z odkazano množino živil — če jih dobi — je pravi umetnik. Znanstveniki pravijo, da potrebuje človek, da ne trpi škode na svojem zdravju in moči dva in pol do tri litre mešane hrane na dan. Te množine pa ni, ker je aprovizacija izvedena prepovršno in često izročena ljudem, ki takega zaupanja ne zaslužijo. Kdor ne veruje, naj čita sodnijske zapisnike.

Prehranjevalna policija. Zopet nova ustanova! Prehranjevalni urad je odredil, da se ustanovi posebna brezplačna prehranjevalna policija. Za ta posel so pripravni duhovniki, penzionisti in višji uradniki. Delavcev ne bo med njimi. Kaj je namen te policije ne vemo, ali to pa vemo, da taki ljudje niso posebno primerni. Sploh smo mnenja, da bi se morala aprovizacija organizirati med najbolj interesiranimi krogi, sistematično in tako precizno, da bi funkcionirala. A danes imamo le mnogo funkcij in funkcionarjev.

Mesečni shod podružnice kovinarjev na Jesenicah. V nedeljo dne 5. avgusta smo imeli tu velik kovinarski shod, ki je bil jako dobro obiskan. Na dnevnem redu je bilo. 1. Bratovska skladnica; 2. Delavske zahteve. K prvi točki je poročal sodr. Čobal iz Zagorja, ki je v jasnem in temeljitem govoru obrazložil ustroj in ustavo obstoječih bratovskih skladnic. Govornik je dokazal, da bratovske skladnice v sedanjih oblikah nikakor ne zadostujejo današnji dobi ampak, da je treba tu temeljite reforme. Navzoči so govorniku pazno sledili, ker jih je govor sodr. Čobala zanimal zlasti zaradi znane afere pri bratovski skladnici na Jesenicah. Sodrugi Čobal je za svoja temeljita izvajanja žel obilo odobravanja. K drugi točki: Delavske zahteve, je poročal sodr. Zore, ki je poudarjal potrebo zboljšanja mezd tovarniškega delavstva. Organizacija kovinarjev se je že delj časa pečala s to zadevo, ki je sedaj toliko dozorela, da se predloži tovarniškemu vodstvu v odobrenje. Zahteve tovarniškega delavstva so nad vsak dvom utemeljene, ker je draginja med vojno tako narasla, da dosedanje plače niso v nikakem razmerju s cenami živil, obleke itd. Zato obsegajo zahteve pred vsem zboljšanje plače vsem vpisanim delavcem in delavkam za 100 odstotkov in skrajšanje delovnega časa za poldruge uro na dan. Čezurno delo, se razen v nujnih slučajih odpravi, ipak se čezurno delo odškoduje tudi s 100 odstotki. Druginjske doklade se zvišajo na 100 odst. ter se imajo izplačati vsemu delavstvu. Ženskim delavkam se garantira dnevna plača 3-80 K, mladostnim pa 3-60 K. Plača naj se izplačuje 14 dnevno ter jo ima takoj po delu izročiti delavcem obratni mojster. Za vse one delavce, ki delajo pri ognju, se ima nabaviti asbestne obleke, za vse one, ki delajo v vodi, primerne čevlje. Ravno tako se ima nabaviti vsem delavcem in delavkam delovne predpasnike. Ker so živila vedno bolj nedostopna, zahteva delavstvo, da poskrbi tovarna zadosti živil svojim delavcem. Upamo, da bo vodstvo tovarne, uvidevajoč neznosni položaj delavstva,

zahtevam ugodilo, ker ves čas vojne razen draginjskih doklad, ki so bile jako pičle, delavstvo ni dobilo nobenega poviška plače. Nasprotno pa je tovarna, kmalu po izbruhu vojne plače delavcem še precej pristrigla. Sodrugi Zore je nato bodril delavstvo k disciplini, delavstvo se mora zavedati svojih dolžnosti, pa bo lahko zahtevalo svoje pravice. Organizacija kovinarjev bo storila vse, kar more, pa tudi od delavcev samih je odvisno, kakšen bo uspeh tega gibanja. Okleniti se treba organizacije in složno delati za boljše razmere. Ko so navzoči na poziv sodruga Gabriela prej omenjene zahteve enoglasno odobrili, je isti s pozivom na skupno in složno delo zaključil lepo obiskani shod.

Rudarji v Ojstrem se pritožujejo v „Napreju“, da imajo izredno slabe, naravnost sramotne plače. Neki rudar je zaslužil 2-74 K na dan. Če so temu krive slabe delovne razmere ali pa neurejen obrat, naj torej rudnik odpravi nedostatke; če je delo tako slabo, to vendar ne more iti na račun delavcev. Ali naj delavec dela kakor živina, pa niti za slan krop ne zasluži! Taki zaslužki so bili že pred vojno prenizki, a sedaj med vojno delajo podjetniki in podjetniške družbe mnogo večje dobičke in prav nič bi jih ne bolelo, če bi delavce primerno plačevali. Napaka izvira torej že iz prejšnjih časov, delavstvo je prej premalo zahtevalo. Rudarji, ki se jim dela krivica, naj se obrnejo na organizacijo. Zadeva rudarjev je bila res pred pritožno komisijo; toda, če rudarji ne dobe tega, kar jim gre, ali kakih slučajih pred pritožbeno komisijo niso bili rešeni, je tja še vedno odprta pot, in če tam ni pomoči, se poiščejo še druga pota: za vse to je pa potrebna čvrsta organizacija.

Rudarji v Možicah in Crni pred pritožno komisijo so zahtevali določitev minimalnih mezd, zvišanje akordnih in gotovih plač za 50 odstotkov, 50 odstotkov za nedeljsko delo, izplačevanje draginjskih doklad v gotovini in dobavo predpisanih delovnih oblek. Zastopnik podjetnika je skoro vse zahteve načelno odklanjal. Zato je pritožna komisija sama sklepala o zahtevah in razglasila naslednji sklep: Vsemu delavstvu, moškemu, ženskemu in mladostnemu se plača k dosedanjim draginjskim dokladi 1 K za vsako šihito. Dosedanja draginjska doklada se obdrži in izplačuje v gotovini. Vsa dosedanja naklonila ostanejo še dalje. Vodstvu rudnika se naroča, da preskrbi čimprej delovne obleke. Delavcu Silvestru Wisiahu se mora izplačati zadržana draginjska doklada. Vse druge zahteve je komisija odklonila. Izrekla pa, da je nemoralno, če se delavce sili kupovati v gotovi prodajalni. Minimalnih plač komisija ne more zagovarjati, ker se je bati, da sebo produkcija manjšala.

Rudniški nadsvetnik H. Pirnat v Idriji je imenovan za rudniškega ravnatelja v Briksles na Tirolskem.

Vojna zveza kranjskih konsumnih zavodov in konsumnih društev. 6. avgusta dopoldne je bil v knjižnični dvorani c. kr. dež. vlade ustanovni občni zbor „Vojne zveze kranjskih konsumnih zavodov in konsumnih društev“ r. z. z. o. z. v Ljubljani. Navzoči so bili: Za c. kr. ministrstvo prehrane podpolkovnik Wiener, za c. kr. dež. vlado dr. B. Senekovič, za vojništni zavod ravnatelj Jovan, zastopniki vseh večjih kranjskih industrijskih podjetij in konsumnih društev. V imenu pripravljalnega odbora je vodil zbor tovarnar Gassner iz Tržiča. Po poročilu ravnatelja s. Ant. Kristana so se odobrila predložena pravila. V načelstvo vojne zveze so bili soglasno izvoljeni za podjetnike: inšpektor Josip Mandelj (c. kr. tobačna tovarna) Jean B. Polak (za tvrdko Karl Polak) inž. Pirchmann (za rudnika Zagorje in Kočevje Trboveljske premogovne družbe) — za delavce: s. Ant. Kristan (kons. društvo za Ljubljano in okolico) s. Melhijor Čobal (Občno kons. društvo

v Zagorju) in g. Alojz Kocmur (l. ljublj. del. kons. društvo). Načelstvo se je konstituiralo tako-le: Predsednik s. Anton Kristan, namestnik: g. Jean Pollak. V nadzorstvo so bili izvoljeni: Od podjetnikov: zastopnik rudnika v Idriji, prok. Mayer za Kranjsko ind. družbo na Jesenicah, zastopnik cementne tovarne v Mojstrani tovarnar Gassner — od delavcev: s. Anton Cugvitz (kovinar, Jesenice, nadz. kons. društva za Ljubljano in okolico) s. Ivan Stravs (Občno kons. društvo v Idriji), dr. I. E. Krek in Franc Solar (za kons. društvo v Kropi). — O „vojni zvezi“ objavimo v kratkem obširno poročilo.

Najvišje cene za nadrobno prodajo sadja. Deželna vlada je določila sledeče najvišje cene: Češplje (domače slive) a) obrano blago v Ljubljani kg po 1 K 28 v., po deželi 1 K 10 v., b) potreseno blago v Ljubljani 78 v., po deželi 68 v. Slive v Ljubljani 1 K 46 v., po deželi 1 K 30 v., rimgloji v Ljubljani 1 K 40 v., po deželi 1 K 30 v., mirabele v Ljubljani 1 K 88 v., po deželi 1 K 70 v. Jabolka: 1. namizna jabolka (sadeži nad srednjo velikostjo brez napak in poškodb, kakor so močni odtiski, ali ki so črvi, pokvečeni, glivasti ali ne popolnoma zreli), in sicer: a) brezmadežni večji komadi (v zabojih, koših ali naložena) v Ljubljani 1 K 50 v., po deželi 1 K 30 v., b) brezmadežni manjši komadi (v zabojih, v koših, v sodih ali naloženi v Ljubljani 1 K 35 v., po deželi 1 K 10 v., 2. jabolka za gospodinjstvo, vključno jabolka za mezo za kompot ali povitek (v sodih ali naložena) v Ljubljani 1 K 02 v., po deželi 90 v., 3. jabolka za mošt v Ljubljani 56 v., po deželi 46 v. Te cene se razumevajo za 1 kilogram zdravega za trg sposobnega blaga. Pri prodaji namiznih jabolk z močnimi odtiski, ali ki so črvi, pokvečena, glivasta ali ne popolnoma zrela, velja za jabolka za gospodinjstvo določena najvišja cena.

Zganje kuhati iz sadja je prepovedal prehranjevalni urad. Izjeme dovoljuje le prehranjevalni urad.

Oproščanje črnovojnikov. Vojno ministrstvo je pooblastilo politične oblasti, da smejo črnovojnikom, ki so vložili prošnje za oprostitev od črnovojniške službe, dovoljevati 6 tednov, da čaka na rešitev prošnje na svojem mestu, v izjemnih slučajih pa še 4 tedne. To določilo je bilo veljavno že pred kontrolno akcijo ter je veljavno tudi po kontrolni akciji, toda ministrstvo odločno zahteva, da se čakalne pravice na prošnje vložene neposredno pred potekom oprostitve, ne dovoljuje. Kdor prosi za podaljšanje oprostitve, naj prosi več tednov, vsaj pa 14 dni pred potekom oprostitve.

V tiskarski industriji imajo sedaj med vojno silno pomanjkanje kvalificiranega delavstva. Tiskarniški pomočniki imajo uzorno strokovno organizacijo, ki je ob miru prav ugodno vplivala na mezdne in delovne razmere. Med vojno se pa razmere tiskarskega delavstva niso izboljšale. Draginske doklade znašajo povprečno le 6 do 10 odstotkov, dasi delajo tiskarne ob dobri konjunkturi z lepim dobičkom. Sramotno slabo pa plačujejo v tiskarnah pomožno delavstvo. Povprečne mezde teh uslužbencev ne znašajo niti 12 do 18 K na teden. Enako slabo plačujejo svoje delavstvo, zlasti žensko, tudi oblačilne industrije in deloma trgovstvo. In pravijo, da se delavstvu dobro godi ter da lahko izhaja. Slabe mezde, nedostajanje živil: le pogledje to delavstvo, pa boste videli v njegovih očeh proroka smrti. — Treba več dela za organizacijo in samopomoči.

Zveza tiskarskih pomočnikov v Avstriji je uvedla skupen enoten prispevek na svojem zadnjem zveznem zboru. S tem sklepom se je tudi ta organizacija centralizirala.

Ogrska je obljubila Avstriji do 15. septembra 30.000 goved. Iz Rumunskega so pripeljali na Dunaj tudi mnogo rumunske pšenice.

Svetovni pregled.

Svetovna vojna. Vse velike ofenzive sporazuma so imele to veliko napako zanj, da se kljub dogovorom ne prične obenem. Skoro tri tedne je že, kar so zavojevali v Galiciji Rusi z velikimi množicami vojaštva, imeli že velike izgube, se pričeli umikati, ko je šele začela velika angleška ofenziva na Flanderskem. In Italijani so bili še bolj pozni. Šele pred tednom dni so pričeli močno obstreljevati bojno črto med Tolminom in morjem, zlasti Kras. Obstreljevali so tudi ozemlje za bojno črto. Kje bo vojska napravila najhujši sunek, ni mogoče presojati. Doslej so poskušali zavzeti Sveto goro. Topovski boji zadnje dni ponehavajo in nadejati se je, da pride sedaj na vrsto napad z vojsko. Enajsta italijanska ofenziva je torej v polnem razvoju na Soški bojni črti. Tudi na Tirolskem bojišču so Italijani napadali, a brezuspešno. — Boji v Galiciji in Bukovini še niso končani. V ruskih rokah je le še kosec Galicije pri Brodiju in niti četrtina Bukovine. Černovice so zasedle avstrijske čete že minuli teden. Prodiranje se vrši počasneje, ker to zahteva vojni položaj in odpor ruskih čet. Bukovina je jako rodovitna deželica; Černovice pa lepo mesto, ki je štel pred vojno skoro 100.000 prebivalcev (Rusinov, Poljakov, Rumuncev, Nemcev in nekaj Rusov in Židov). Rusi in Rumuni se umikajo iz Moldavije. To je povzročila deloma avstrijsko-nemška ofenziva, deloma pa Mackensenova ofenziva v Rumuniji pri mestu Fočana, kjer je Mackensen prebil rusko-rumunsko bojno črto, zajel 13 topov in ujel 1300 mož ruske vojske. Zanimiv slučaj se je pripetil na ruskem bojišču Nemcem. Napadel jih je ruski ženski bataljon, ki je ujel nad 100 Nemcev in Nemci pa okolo 20 Rusinj. — O angleški ofenzivi na Flanderskem pravijo nemška poročila, da je zopet ponesrečila, dasi so imeli Angleži nad milijon mož na razpolago in izborne tehniške priprave. Končani boji še niso, toda nade Angleži ne morejo imeti več, da prodro nemško bojno črto. Mali uspehi pa ne odločujejo. — Posebno živahne so zadnje tedne letalske operacije in napadi. Tudi podmorska vojna traja nespremenjeno dalje.

Štokholm. Mednarodna konferenca v Štokholmu se snide dne 9. septembra. Premaganih je že precej ovir, kar jih še ni, pa jih delavstvo premaga z odločnim nastopom. Angleški, francoski in italijanski zastopniki sicer še nimajo potnih listov, toda mirovno gibanje med delavstvom je tudi v teh deželah tako naraslo, da postaja nevarno, če bi hotele vlade odreči potne liste. Konference se udeležijo ministri Čejze in Čerteli (ruska), Henderson (angleški), Thomas (francoski) in Vandervelde (belgijski). V nekaterih strankah socialističnih izražajo socialisti mnenje, da bodo v tem slučaju, če bi nepričakovane zapreke preprečile konferenco socialistov, vsaka stranka samostojno nastopala v zmislu programa internacionale. Kakor smo že poročali, imajo 28. in 29. avgusta socialisti sporazuma skupno konferenco, dne 3. septembra pa še posebej angleški. Henderson je priporočil, da se potem takoj vrši štokholmska konferenca. Tudi ruski Delavski in vojaški svet smatra konferenco za nujno.

V Rusiji so se pogajanja zaradi sestave koalicijske vlade razbila. Kadeti so zahtevali garancije za uveljavitev njih agresivnega programa. Ministrski predsednik Kerenjskij je ponudil vladi svojo demisijo zaradi nesporazumljenja s političnimi strankami in najbrže tudi zaradi neuspehov v Galiciji. Demisijo pa vlada ni sprejela in tudi Delavski in vojaški svet je sklenil zaupnico z večino za Kerenjskega, ki je nato umaknil svojo demisijo in dobil nalogo, da sestavi novo vlado. Kerenjskij je

prevzel to nalogo ter izjavil, da zahteva sedanji položaj sodelovanje vseh resnih strank, če hoče Rusija zbrati svoje moči v gospodarskem in obrambnem oziru ter dovesti revolucijo do srečnega konca. Kerenjskij namerava izvajati svojo oblast neobzirno. — Finska se je bila proglasila za samostojno, a ruska vlada je sklep razveljavila. Po samostojnosti hrepene tudi Ukrajinci. Ukrajinci, v Moskvi in v Besarabiji ustanove svoje ustavne zbornice. Ruski kmetje se zopet bolj zavzemajo za carizem, dasi so zastopani v Delavskem in vojaškem svetu, v katerem ni popolne edinosti. Zlasti zahtevajo radikalni zastopniki, boljševiki, takojšen konec vojne in samostojno delovanje Delavskega in vojaškega sveta, ki se sedaj kolikor toliko naslanja na stranke, ki priznavajo vladni program z dne 21. julija. — Neprijetno dejstvo za Rusijo pa je tudi, da so zbrali nje zavezniki Japonci v Mandžuriji do pol milijona vojakov ter zasedli Vladivostok Mukden in Kirin ter se tam utrdili.

Novi kabinet Kerenjskij. Ministrstvo je rekonstruirano. Kerenjskij ostane ministrski predsednik in obenem vojni in mornarični minister; Savinkov postane ravnatelj vojnega ministrstva; Lebedov ravnatelj mornaričnega ministrstva; Nekrasov ostane finančni minister in podpredsednik ministrskega sveta. Tereščenko ostane minister zunanjih del.

V Nemčiji so prevzeli posle novi ministri. Govore in pišejo mnogo o demokratizaciji, toda simpatij zanjo v meščanskih in tudi v uradnih krogih ni prav nič. Največji nasprotniki demokratizacije so pa nemški liberalci. Brez odločnega nastopa socialistov utegnejo biti spremembe le malenkostne in samo navidezne.

Predsednik nemškega prehranjevalnega urada v Landwehr je povedal, da prehranjevanje v bodočem letu ne bo neugodnejše nego je bilo letos. Pridelka je več nego lani. Tudi dogovor z Ogrsko bo vplival ugodno. Na Ogrskem so Nemci nakupili velike množine sočivja, jajec, masti in prašičev. Pogodili so se tudi z Ogrsko glede prevoza žita iz Rumunije. Tako sta poročali „Neue Freie Presse“ in „Tagespost“. V ljubljanskih časopisih je pa bilo to poročilo precej drugačno — tudi v uradnem listu.

Ministrska kriza na Francoskem se je odgodila. Socialistični minister Thomas bo pa najbrže odstopil v kratkem, ker niso socialisti zadovoljni z Ribotovo osvojevalno politiko. Očividno dobe Francozi prav kmalu bolj miroljubno vlado nego je sedanja. To spremembo položaja je pripisovati zlasti preobratu v delavski stranki ki bolj in bolj nastopa za mir. Prej je bilo delavstvo enako pasivno kakor pri nas.

Na Švedskem so priredili v nedeljo dne 5. t. m. 300 mirovnih shodov.

Sovražniki domovine. Sovražnike domovine iščemo zunaj državnih meja. Sovražstvo do njih mora biti tako veliko, da prezremo v svojem gnevu do nasprotnika vse, kar se godi okolo nas. Državna uprava se bojuje za posest zemlje, za razširjenje državnih meja, oziroma za obrambo zemlje, kateri je gospodovala. Toda država ne postane lastnica, osvojene zemlje, ni lastnica sporne zemlje, marveč državljanji se bore zanjo zato, da ostane last prebivalcev nekaterih države. Namen države je, da osredotoči gospodarsko silo v svojem področju. Od teh imovitih slojev je pa tudi odvisno vse vojevanje. Veliki podjetniki in tudi manjši izrabljajo vojno v ta namen, da čimbolj obogate, nakupijo čimveč posestev in dajo tudi državi potrebni denar za vojno, ker je vojna zanje dobičkanosna. Razumemo, da je taka gospodarska politika v interesu gospodarsko krepkejših slojev: Ali razumeti pa ne moremo, kako je mogoče, da gre vsa ta gospodarska politika na račun prav siromašnih slojev. Delavski in dohodki drugih uslužbencev so se zvišali med vojno

povprečno 20 do 30 odstotkov, draginja pa je narasla za 100 do 300 odstotkov. Poslabšanje razmer torej zadene v prvi vrsti tiste, ki imajo premajhne zaslužke. A to še ni dovolj. Imamo maksimalne cene. Toda blaga ne dobiš po določenih cenah. Dokler ni maksimalnih cen, je po oduših cenah še nekaj blaga na trgu, ko izidejo maksimalne cene, pa izgine kakor kafa. Ni ga več, pa če je bila še tako dobra letina. In prebivalstvo naj strda ne le zaradi visokih cen, marveč tudi zaradi tega, ker producenti ne marajo prodajati svojih pridelkov po razmeroma visokih maksimalnih cenah. Vsi ti sloji, ki spekulirajo na ta način z odušitvom in tihotapstvom, ki na ta način pomagajo izstradati prebivalstvo in polagoma more otroke in delavstvo, so najzlobnejši sovražniki domovine. Ima pa ta stvar še drugo stran. Z vojnimi posojili in s propadom mirovnega gospodarstva si je nakopala vsaka vojujoča država ogromne dolge in je gospodarsko propadla. Draginja in stradanje povzročata na eni strani, da se porabi mnogo manj življenskih potrebščin in za tiste, ki se porabijo, treba mnogo več izdati nego pred vojno. Na eni strani se torej kupi blago, na drugi pa denar, ki ga nalagajo prodajalci v posestvih, bankah in tovarnah. Dolg pa visi. Posledica temu procesu je neizogibna. Bogataši, banke in producenti nalagajo svoja imetja v posestvih, konsumenti, delavci pa bodo plačevali toliko časa ogromne cene, da bodo viseči dolgovi poplačani. Če bo po vojni še pet ali šest let taka draginja kakor je sedaj, če bo prehranjevanje po vojni tudi tako nezadostno kakor je sedaj, bo sicer pomrlo še mnogo siromašnejših ljudi, a plačan bo dolg, in kapitalistiški proces bo dovršen. Na eni strani bodo bogate banke, industrije in veleposrestniki, na drugi strani pa popolnoma izčrpano prebivalstvo. To velja za vse države. Dokazuje nam, da je vsem izkoriščevalcem in tihotapcem, ki jih imamo po vsem svetu tako mnogo od najbolj vernega katoličana pa do najbolj neobzirnega sebičnega in brezvestnega, domovina in prebivalstvo pač objekt izkoriščanja, sicer pa le — deveta briga.

Tolažba. Iz Amerike prihaja vest, ki so jo prinesli nekateri listi, da se namerava sporazum pogajati z Avstro-Ogrsko o posebnem miru. — Poročila v listih sporazuma, zlasti italijanskih pa pravijo, da je poseben mir, če upoštevamo izjave nemških in avstrijskih diplomatov, popolnoma neverojetna vest. — No, zakaj se pa trosijo vedno vesti o miru, če niso resnične?!

Bodoča vojna. Vsenemške „Berliner Neueste Nachrichten“ pišejo: „Najnevarnejši sovražnik nemškega ljudstva je demokratizacija. Njej bo moral veljati naš boj, ko bo orožje že davno počivalo in bodo daleč razmaknjene meje nove večje Nemčije zagotovljene z nemškim trajnim mirom — kljub 19. juliju in njegovi državnozborski večini“ (to je, ko je bila sprejeta mirovna resolucija). Tako torej, če bo tepena Anglija, Francija, Rusija itd., potem se bo nadaljeval boj — v imenu nemškega naroda — proti nemškemu ljudstvu samemu.

Znani delavski voditelj Frank Little v Ameriki umorjen. Napadli so ga maskirani možje, ga odvedli in obesili na nekem železniškem mostu. Little je bil odločen nasprotnik vojne. Kapitalizem ima res kosmato vest, a ne samo v Ameriki marveč tudi povsod drugod.

Vestnik organizacij.

Vojne podpore izplačane svojem unijskim članom od 1. aprila do 30. junija 1917: Lorenc Vaclav, Janessen, K 30; Vesp Anton, Altsattl, K 50; Schneider Edvard, Brandau K 50; Novak Adolf, Obergeorgenthal, K 50; Kolitsch Robert, Joaschimsthal, K 50; Dorschner Vaclav, Grünlas, K 70; Pettirsch Franc, Lampersdorf, K 30; Tomek Franc, Raudnig, K 60; Hasforter Josip, Lampersdorf, K 30; Jančko Josip, Eugenschacht, K 70; Schmidt Otto, Kostenblatt, K 50; Broda Josip, Lacy, K 70; Dorschner Franc, Altsattl, K 50; Godyn Anton, Sierca, K 70; Markl Tomaž, Köflah, K 70; Passauer Anton, Pehgrün, K 70; Buhwaldek, Josip, Radvanice, K 85.

Izkaz prostovoljnih prispevkov za podporni sklad unijske blagajne od 1. aprila do 30. junija 1917 za vojne invalide člane Unije: Skupine: Lacy K 15,—, Janegg K 370, Wschechlab K 228, Wschechlab K 206, Haan K 2,—, Wschechlab K 180. Skupaj 26 K 84 h, torej vsota K 2850'03.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

500 KRON

vam plačam, če ne odpravi moj uničevalec korenin „Ria-Balsam“ vaš kurja očesa, bradavice in oroženelo kožo v treh dneh brez bolečin. Cena lončku s poroštenim listom K 1'75, trije lončki K 4'50, 6 lončkov K 7'50. Stotine za hvalnih in priznalnih pisem. Klemen, Košice (Kaschau, Kassa) 1. pošt. predal 12/391, Ogr.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju,	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trebnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciškovska ulica štev. 6.

registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za ... shode in veselice. ...

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg štev. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
	1/21.	1/23	Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico), brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih; Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stonj in franko.